

Profesorius Antanas Vaitkevičius

(1905–1968)

Bronius Mažylis

Prof. Antanas Vaitkevičius gimė 1905 m. gruodžio 10 d. Kerbušių kaime, Panevėžio apskr. 1907 m. tėvas išvažiavo į Ameriką ieškoti laimės, tikėdamas užsidirbti ir sugrįžti. Bet liko Amerikoje, ten ir mirė. Motina su dviem mažamečiais vaikais persikėlė į Panevėžio valsčių, gyveno Pakalnių, Velželio kaimuose, pragyvenimui ir buto nuomai padiene darbininke užsidirbdavo pas ūkininkus. Ketverius metus Antanas piemenavo, žiemomis lankė mokyklą.

1918 metais baigęs pradinę mokyklą ir išlaikęs egzaminus į antrą klasę, įstojo į Panevėžio gimnaziją, kurią baigė 1925 m. Į gimnaziją kasdien eidavo iš kaimo, esančio 8 km. nuo Panevėžio. Vasaros metu kartu su motina eidavo uždarbiauti pas ūkininkus. Mokydamasis aštuntoje klasėje, kaip neturtingas vaikas, iš apskrities gaudavo stipendiją. 1925–1933 metais studijavo Kauno universitete, Gamtos matematikos fakultete biologo-zoologo specialybę. Pragyvenimui teko užsidirbti iš pripuolamų darbų – Gamtos tyrimų stotyje ir Liaudies teatre bilietų kontrolieriumi. Vasarą uždarbiaudavo prie kelių remonto. Išklausęs universiteto kursą, 1928–1929 m. dirbo prie geologinių gręžinių geodezinėse ekspedicijose Veršviuose, Skirsnemunėje, Pakruojyje. Šioms ekspedicijoms vdovavo prof. Mykolas Kaveckis.

1929–1935 m. dirbo preparatoriumi, vėliau jaunesnioju laborantu Kauno universiteto Zoologijos katedroje pas prof. Tada Ivanauską. 1933 m. apgynęs diplominį darbą gavo universiteto baigimo diplomą. Mažinant Zoologijos katedroje etatus, A. Vaitkevičiui pasiūlė pasiieškoti darbo kitur. Gavo laboranto darbą Kriminalistikos laboratorijoje. Pasitobulinti buvo išsiųstas į Vienos universiteto kriminologijos ir teismo medicinos stažuotę. Grįžęs iš Austrijos, Kriminalistikos laboratorijoje dirbo iki 1940 metų. 1940 m. rugsėjo 15 d. Švietimo liaudies komisaro Antano Venclovos buvo paskirtas biologijos mokytoju į Panevėžio 1-ąją vidurinę mokyklą,

Prof. Ornitologas Antanas Vaitkevičius.
Iš B. Mažylio archyvo.

kurioje išdirbo visą vokiečių okupacijos laikotarpį. Vėliau mokytojavo Panevėžio mokytojų seminarijoje ir kitose mokyklose.

Nuo 1955 metų dirbo Mokslų Akademijos Biologijos institute neetatiniu moksliniu bendradarbiu, kur nuo 1954 metų vykdė planinę temą „Paukščių migracija Baltijos pajūriu“. Šiuo klausimu ornitologų konferencijose Tartu, Leningrade, Rygoje skaitė pranešimus. 1957 m. Rygoje buvo išrinktas Pabaltijo ornitologų komisijos nariu.

1957 m. buvo paskirtas Vilniaus pedagoginio instituto Zoologijos katedros vyr. dėstytoju. Kartu dėstė ir Vilniaus universitete. 1960–1963 m. ėjo Lietuvos mokslų akademijos Zoologijos ir parazitologijos instituto Stuburinių zoologijos vadovo pareigas. Nuo 1963 m. vėl dėstė Vilniaus pedagoginiame institute. 1965 m. A. Vaitkevičiui suteiktas docento, o 1966 m. – profesoriaus pedagoginis mokslo vardas.

1958 m. Vilniaus universiteto Gamtos mokslų taryboje apgynė biologijos mokslų kandidato disertaciją „Paukščių migracija Kuršių marių rajone“. Pateikė daug naujų mokslo faktų apie paukščių migraciją per Lietuvos teritoriją ir jų susitelkimą Kuršių marių rajone, Ventės rage. 1966 m. pateikė gynimui biologijos mokslų daktaro disertaciją „Vakarų Palearktikos paukščių migracijos susidarymo priežastys ir jos savumai“ (liko neapginta).

Ne tik tyrinėjo Lietuvos paukščius, ypač jų migracijos problemas, bet daug pasidarbavo organizuojant paukščių migracijos tyrimus visame Pabaltijyje.

Mokslininkas paruošė gausų būrį ornitologų, kurie tiria paukščių biologijos ir melioracijos problemas. Jis buvo stropus, pareigingas pedagogas, nepavargstantis mokslininkas, atsidavęs savo profesijai. Nepaisydamas nepriteklių ir nepalankių meteorologinių sąlygų, išbraidė klampus raistus, žieduodamas paukščius pratūnodavo Ventės rage ištisus rudenis.

Mirė prof. A.Vaitkevičius 1968 m. liepos 2 d. Vilniuje. Jo rankraštinis palikimas saugomas MA Centrinėje bibliotekoje (F-274).

Literatūra

Lietuvos zoologai XVIII–XX a. Vilnius, 1997, p. 307–308.